

ผู้นำยุคดิจิทัล

Leaders in the Digital Age

อารีรัตน์ ภูธรรมะ

Areerat Phuthamma

Received: April 4,2025

Revised: July 28,2025

Accepted: December 14,2025

สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Department of Management, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: ar82221@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอองค์ประกอบของผู้นำยุคดิจิทัลอย่างรอบด้าน ได้แก่ ความสำคัญของผู้นำ บทบาทหน้าที่ ภาวะผู้นำและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยรวบรวมจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้นำ

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้นำยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ การกำหนดทิศทางด้วยการเรียนรู้และสนับสนุนเทคโนโลยีใหม่ ๆ การปรับตัวอย่างรวดเร็วเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลง และการเตรียมพร้อมตอบโต้เพื่อลดความเสี่ยงและสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ ส่วนภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ กำกับดูแล ประสานงาน กระตุ้นและสนับสนุนบุคลากรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้ายคุณลักษณะของผู้นำยุคดิจิทัล ได้แก่ มีกลยุทธ์ มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง มีทักษะการสื่อสาร และการบริหารคน ดังนั้น ผู้นำที่มีคุณสมบัติเหล่านี้ จะสามารถนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จและอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี; ผู้นำยุคดิจิทัล; ภาวะผู้นำ

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

Abstract

This article aims to study the components of a digital leader in all aspects, including the importance of leaders, roles and responsibilities, leadership, and desirable characteristics, collected from concepts, theories, and research related to leaders.

The findings are as follows: digital leaders play three important roles, setting the direction by learning and supporting new technologies; rapidly adapt to change and be

prepared to respond to mitigate risk and create business advantages. Digital leadership includes inspiring, supervising, coordinating, motivating and supporting personnel to apply digital technology in their work to effectively achieve organizational goals. Finally, the characteristics of digital leaders include being strategic, having expertise, being able to manage change, having communication skills, and being able to manage people. Leaders with these characteristics will be able to lead organizations to success and survive in the digital age sustainably.

Keyword: Technological change; Digital leadership; Leadership

Type of Article: Academic Article

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2567 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมรูปแบบธุรกิจ และนวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงทำให้เกิดการเร่งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยเฉพาะ เรื่อง การบริการข้อมูลและทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัล ในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว จึงกล่าวได้ว่า ปัจจุบันคือ ยุคดิจิทัล ซึ่งหมายถึง ยุคที่ระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทสำคัญ ทำให้เทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร สามารถส่งข้อมูล เข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยมีลักษณะสำคัญสามประการ ได้แก่ ประการที่หนึ่ง เทคโนโลยีมีความรวดเร็วในการสื่อสาร เช่น การจัดเก็บข้อมูล การเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ประการที่สอง เทคโนโลยีสื่อสาร ไร้ขอบเขตหรือข้อจำกัด ประการที่สาม สามารถใช้เทคโนโลยีเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อรวบรวม เผยแพร่ได้อย่างทั่วถึง (กะรัต ทองใสพร และคณะ, 2566)

การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่รวดเร็ว ทำให้ผู้นำในแต่ละองค์กรจำเป็นต้องมีการปรับตัว เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ผู้นำที่ไม่สามารถปรับตัวให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง อาจทำให้องค์กรเสียโอกาสและไม่สามารถนำพาองค์กรให้เจริญก้าวหน้าได้ จากความสำคัญดังกล่าว บทความวิชาการนี้ จึงศึกษาเพื่อนำเสนอองค์ประกอบของผู้นำยุคดิจิทัลอย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในทางวิชาการต่อไป

ความหมายผู้นำ

ผู้นำถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำไว้ดังนี้

สุพัตรา รังคะวงษ์ (2565 : 8) ผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่ผู้นำจูงใจ ชี้นำ ใช้อิทธิพลหรืออำนาจที่มีอยู่ในรูปแบบต่าง ๆ กระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา เต็มใจทำให้ด้วยความกระตือรือร้นตามที่ผู้นำต้องการให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ชักนำในการทำงานหรือทำกิจกรรมตามที่ผู้นำต้องการ

Fiedler (1967) ผู้นำ หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลควบคุม ประสานงานเกี่ยวกับงานด้านต่างๆที่ได้รับมอบหมาย

Likert (1967) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการทำให้เกิดความร่วมมือไว้วางใจ เกิดการมีส่วนร่วม ด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดี มากกว่าใช้อำนาจ

Bennis and Nanus (1985) ผู้นำ หมายถึง คนสำคัญที่ทำให้เกิดสิ่งดี ๆ สิ่งใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์และเป็นคนที่จะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

Fiedler and Garcia (1987) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับและมีหน้าที่กำกับดูแลงานประสานงานของกลุ่ม ซึ่งอาจมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือเสนอตัวและมีความสำคัญต่อการทำให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

Freedman (2003) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สามารถกำหนดทิศทางองค์กรแบบมีกลยุทธ์ สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน สามารถจัดการทรัพยากรได้เป็นอย่างดี สามารถนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายในระยะยาว อย่างมีประสิทธิภาพ ในการกำหนดวิสัยทัศน์และรวมถึงด้านแรงจูงใจ เชื่อมกับเรื่องของวินัย ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง

Williams (2008: 9) ผู้นำ หมายถึง ผู้สร้างแรงบันดาลใจ แรงจูงใจให้คนทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรต้องการ

สรุป จากที่นักวิชาการให้ความหมาย ผู้นำ คือ ผู้ที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งอาจมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือเสนอตัว โดยมีหน้าที่ ในการใช้อิทธิพลหรืออำนาจ สร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ ชี้นำ ให้คนทำงานอย่างเต็มความสามารถ ทำหน้าที่ กำกับดูแล ประสานงาน เพื่อให้เกิดกิจกรรมดี ๆ ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ และนำองค์กรไปสู่เป้าหมายตามต้องการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ความสำคัญของผู้นำในยุคดิจิทัล

เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะผู้นำองค์กร ที่ต้องปรับตัวในการพัฒนา เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม เท้าทันต่อการทำงาน ผู้นำมีการปรับรูปแบบการทำงาน การบริหารงานในหลาย ๆ ด้าน เช่น การวางแผนกลยุทธ์ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารงานทุก ๆ ด้าน ทุกระดับ รวมถึงผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่หลากหลาย มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่หลากหลาย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การแก้ปัญหาโดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้การทำงาน การบริหารงาน สอดคล้องกับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

เทคโนโลยีดิจิทัล แม้กระทั่งต้องสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการยกระดับการบริหารงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บทบาท ผู้นำในยุคดิจิทัล

ในการทำงานของผู้นำที่อยู่ในยุคของเทคโนโลยีดิจิทัลจะต้องให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ดังนี้
ประการแรก การกำหนดทิศทางในยุคดิจิทัล ผู้นำมีหน้าที่ต้องให้ความสำคัญ ให้ความสนใจ และต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ต้องสามารถลงมือทำได้เอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยจะต้องรู้จักเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ ต้องให้การสนับสนุน ให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยพนักงานและ องค์กรขับเคลื่อนไปในยุคดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่อง

ประการที่สอง คือ ความเร็วในการเปลี่ยนแปลง ความเร็วในการเปลี่ยนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้ผู้นำในยุคดิจิทัลต้องรู้จักวิธีการปรับตัว การพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา และต้องหาคำตอบให้ได้ว่าจะมีวิธีอย่างไร จะต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้องค์กรสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมในยุคดิจิทัล เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้งบประมาณได้อย่างประหยัดและคุ้มค่า และ

ประการที่สาม การเตรียมพร้อม และการตอบโต้ ซึ่งในการเตรียมความพร้อมและการตอบโต้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดขึ้นใหม่เรื่อย ๆ และเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้นำในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการเตรียมตัว เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ที่มีการพัฒนาอยู่เสมอ ตลอดเวลา และต้องพร้อมตอบโต้ เพื่อไม่ให้เสียโอกาส ช่วยลดความเสี่ยง ทางธุรกิจ การแข่งขันทางธุรกิจ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ แต่ในทางกลับกัน ถ้าไม่มีการเตรียมความพร้อม ไม่สามารถตอบโต้ได้ทัน คู่แข่งมีความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมากกว่า ก็ยากที่จะมาปรับตัวภายหลัง เพราะอาจตามไม่ทันคู่แข่ง (แกมมณี พุทธินิม, 2568 : 1-2 ; พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม และคณะ, 2567 : 74)

ผู้นำองค์กรที่สามารถการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลและนำมาใช้ในการทำงานในภาคส่วนต่าง ๆ จะสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา การทำงานย่อมสะดวก รวดเร็ว โดยเฉพาะงานด้านบริการทั้งของภาครัฐและเอกชน เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยในการพัฒนางานฐานข้อมูลและงานเอกสาร ส่งผลให้งานบริการมีคุณภาพดีขึ้น สร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชนและลูกค้า

ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ ดังนี้

Draft (2007) ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการจูงใจ ชี้นำ โน้มน้าวให้ผู้อื่นทำตามที่ต้องการ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ และต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดหมายร่วมกันของผู้นำกับผู้ตาม

Gibson, et al. (2009 : 314) ภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นความพยายามในการมีอิทธิพล เพื่อกระตุ้นให้บุคคลอื่นทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Schermerhorn, Jr. (2013 : 352) ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้ผู้อื่นทำงานได้อย่างเต็มความสามารถ เพื่อทำให้งานสำคัญสำเร็จลุล่วง

Robbins and Coulter (2016 : 523) ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการใช้อิทธิพลต่อกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกกลุ่มทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ส่วน ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

พระมหาไพจิตร อุตตมธม โม, พระครูสุภัทธรศีลโสภณ, สำราญ ศรีคำมูล, คมศร สินทร์ และสิริมงคล ศรีมันตะ (2567 : 144) ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงออกถึงเทคโนโลยี การประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานสนับสนุนบุคลากรในการเชื่อมโยงเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงาน และการเรียนการสอน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีองค์กร และได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะและกรอบความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรสมาชิกในองค์กร ให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้

แกมมณี พุทธนิยม (2568) ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล หมายถึง ทักษะและกรอบความคิดที่จะเอื้ออำนวยให้บุคคลหรือองค์กรนำพาสมาชิกอื่นในองค์กรให้สามารถอยู่รอดในยุคดิจิทัลได้

สมาน อัครภูมิ (2565) ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ผู้นำที่นำเทคโนโลยีในการบริหารงานในองค์กรเพื่อนำองค์กรสู่ความสำเร็จ

เมื่อนำความหมาย ภาวะผู้นำ และ ภาวะผู้นำดิจิทัล มาพิจารณา ผู้ศึกษาได้สรุปเป็นนิยามใหม่ ดังนี้ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หมายถึง ผู้ที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งอาจมาจากการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือเสนอตัว มีหน้าที่กำกับดูแล ประสานงาน ใช้อิทธิพลต่อกลุ่ม เพื่อกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจ จูงใจ ชี้นำ โน้มน้าวให้ผู้อื่นทำตามที่ต้องการ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดกิจกรรมดี ๆ ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ มีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในการบริหารงาน สนับสนุน เอื้ออำนวยการปฏิบัติงานของบุคลากร ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีขององค์กร เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดหมายร่วมกันของผู้นำกับผู้ตาม นำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายตามต้องการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและอยู่รอดในยุคดิจิทัล

คุณลักษณะผู้นำยุคดิจิทัล

คุณลักษณะผู้นำยุคดิจิทัล มีนักวิชาการเสนอไว้หลายท่าน ดังนี้

จิตรกร จันทรสุข และจิรนนท์ วัชรกุล (2564 : 36) ได้เสนอ องค์ประกอบ ภาวะผู้นำดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ว่าต้องประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการใช้เทคโนโลยี มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ (1.1) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้ดิจิทัล (1.2) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัลและ (1.3) ผู้บริหารสร้างวัฒนธรรมองค์กรโดยให้ ครูสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในการเรียนการสอน (2) การมีวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ (3.1) ผู้บริหารสามารถมองการณ์ไกลเพื่อความสำเร็จในอนาคตขององค์กร (3.2) ผู้บริหาร

สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางด้านดิจิทัลและ (3.3) ผู้บริหารมีกลยุทธ์ที่สนับสนุนเป้าหมายขององค์กร (3) การเป็นผู้นำดิจิทัล มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ (3.1) ผู้บริหารปฏิบัติตนให้เป็นอย่างที่สามารถใช้ดิจิทัล (3.2) ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรและ (3.3) ผู้บริหารเป็นผู้ให้คำปรึกษากับบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ (4) ความสามารถในการใช้ดิจิทัล มีตัวบ่งชี้ 3 ข้อ คือ (4.1) ผู้บริหารมีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์มและเทคโนโลยีใหม่ ๆ (4.2) ผู้บริหารมีความคิดสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลและค้นพบวิธีใหม่ ๆ และ (4.3) ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะเทคนิคทางด้านดิจิทัลและ (5) การบริหารจัดการโครงสร้าง มีตัวบ่งชี้ คือ ผู้บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้

สมาน อัครภูมิ (2565) ได้เสนอ คุณลักษณะของผู้นำในยุคดิจิทัล ต้องประกอบด้วย (1) ตระหนักใน ความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล (2) สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล (3) ระบุและลำดับความสำคัญของดิจิทัล ที่สำคัญได้ (4) สามารถทำให้คณะกรรมการบริหารสนับสนุนยับยั้งและจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน องค์กรสู่การเปลี่ยนแปลง (5) มีทักษะในการบริหารโครงการและแผนงาน (6) มีสมรรถนะการบริหารการ เปลี่ยนแปลง (7) มีทักษะลูกผสมในการบริหารคนและเทคโนโลยี (8) มีความสามารถในการตัดสินใจบนฐาน การใช้สารสนเทศ 9) พร้อมทั้งจะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล

ณัฐธินิชา พรพทุมชัยกิจ,อุดมพันธ์ุ พิชญ์ประเสริฐและพงษ์ศักดิ์ ทองพันธ์ (2564 : 50) ได้นำเสนอ การพัฒนาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ต้องประกอบด้วย (1) ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทโรงเรียนและสามารถปฏิบัติได้จริง (2) ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรสร้างเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน (3) ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ ผู้บริหารควร สนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน (4) ด้านการพัฒนาระดับมืออาชีพ ผู้บริหารควร สนับสนุนให้มีการอบรมการใช้เทคโนโลยีและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และ (5) ด้านการเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี

จิรนนท์ วงษ์มาก (2567: 17-18) ได้เสนอ สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้อง มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ด้านการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถกำหนด วิสัยทัศน์จุดมุ่งหมาย ทิศทางของสถานศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน ภายนอกที่เป็นอุปสรรคและโอกาส ที่จะ ส่งผลต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ เข้าใจสถานการณ์และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ วางแผนการ ดำเนินงานร่วมกันของคณะครูอย่างเป็น ระบบ สามารถกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษา (2) ด้านบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม หมายถึง การที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิกภาพกล้าคิดกล้าทำ มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเสี่ยง กล้าเปลี่ยนแปลง มีจิตใจเปิด กว้างเป็นผู้ฟังที่ดีชอบความท้าทาย ประกอบด้วย มีความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าเปลี่ยนแปลง ชอบความท้า ทาย และ มีจิตใจเปิดกว้าง (3) ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษามี วิสัยทัศน์ที่ทันสมัยสามารถวิเคราะห์ แนวโน้มทิศทางการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจ กลยุทธ์เป้าหมายที่ชัดเจน กว้างไกล มีสิ่งใหม่ สอดคล้องกับสภาพองค์การ เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่ ดีขึ้น และถ่ายทอดสู่แนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ที่มี

การเปลี่ยนแปลง มีความตื่นตัวอยู่เสมอ สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงอย่าง รอบด้าน ยอมรับและเตรียมการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ การ สื่อสารวิสัยทัศน์ และ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (4) ด้านการทำงานเป็นทีม หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน แสดงบทบาทของผู้นำผู้ตามได้อย่าง เหมาะสม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การที่วางไว้ ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือเพื่อนร่วมงาน แสดงบทบาทผู้นำ ผู้ตามอย่างเหมาะสม และเสริมกำลังใจเพื่อนร่วมงานในการปฏิบัติงาน (5) ด้านการพัฒนาบุคลากร หมายถึง ความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่บุคลากร ส่งเสริม สนับสนุนและให้โอกาสบุคลากรพัฒนาศักยภาพในเชิงนวัตกรรม เพื่อให้บุคลากรเป็นผู้มีศักยภาพและมีความพร้อมในการ ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย การให้คำปรึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนให้โอกาสบุคลากรได้ พัฒนาตนเอง และการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาบุคลากร

พระครูปลัดธีรพันธ์ธีรปัญญา (พิชัยยุทธ) (2567: 75 - 76) ได้เสนอ คุณลักษณะผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จในยุคดิจิทัล ผู้บริหารจะต้องมี ทักษะด้านเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำองค์กรก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา และพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ต้องมีความรู้ความสามารถและคุณสมบัติส่วนบุคคลที่หลากหลาย พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน

พระมหาจตุรงค์ จิรภูริโต (2567 : 44) ได้เสนอ คุณลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ว่าต้องประกอบด้วย (1) มีวิสัยทัศน์ (2) มีความสามารถในการปรับตัว (3) มีความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยี (4) มีทักษะในการสื่อสาร (5) มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ และ (6) มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษา

Achua and Lussier (2010) ได้เสนอ คุณลักษณะของผู้นำที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) เก่งโดดเด่นกว่าคนอื่น (Dominance) มีความรู้ความสามารถจัดการงานได้ดีกว่าคนอื่น ทำให้ประสบผลสำเร็จสูงกว่าคนอื่น (2) มีความมุ่งมั่นในการทำงานสูง (High Energy) ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก (3) มีความมั่นใจและมีความเป็นตัวของตัวเอง (Self - Confidence) กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกและ กล้าตัดสินใจ (4) มีความซื่อสัตย์ (Self - Confidence) เป็นคนซื่อสัตย์ต่องานที่ทำ ต่ออาชีพ เชื่อใจได้พร้อมให้ตรวจสอบ (5) มีความยืดหยุ่นปรับตัวได้ดี (Flexibility) ปรับตัวได้ดีในทุกสถานการณ์ (6) ไวต่อความรู้สึกผู้อื่น (Sensitivity to Others) ตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้ดี เข้าใจผู้อื่น ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้ตรงตามความต้องการ (7) มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด (Intelligence) เป็นคนมีสติปัญญาดี เฉลียวฉลาด มีไหวพริบปฏิภาณที่ดี แก้ปัญหาได้ดี (8) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์หรือควบคุมอารมณ์ได้ดี (Stability) สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี และแสดงออกทางอารมณ์ต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (9) ความเชื่ออำนาจภายใน (Internal Locus of Control) เชื่อมั่นว่าความสำเร็จเกิดจากตัวเรา

Yukl (2010) The Big Five Personality Traits ได้นำเสนอ คุณลักษณะเด่น 5 ประการของผู้ผู้นำ มีดังนี้ (1) รักในความเป็นผู้นำ (Surgency) (2) อ่อนน้อม (Agreeableness) (3) น่าเชื่อถือ (Conscientiousness) (4) ปรับตัวได้ดี (Adjustment) และ (5) มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด (Intelligence)

Daft (2011) The Big Five Personality Dimensions ได้เสนอ คุณลักษณะเด่น 5 ประการ ของผู้นำ มีดังนี้ (1) แสดงออกถึงความเป็นผู้นำ (Extraversion) (2) อ่อนน้อม (Agreeableness) (3) น่าเชื่อถือ (Conscientiousness) (4) มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) และ (5) เปิดกว้างรับประสบการณ์หรือสถานการณ์ (Openness to Experience)

จากคุณลักษณะผู้นำยุคดิจิทัล ที่นักวิชาการได้นำเสนอไว้ สามารถนำมาสรุปเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงดิจิทัล (Digital Vision & Strategy)

ผู้นำต้องมี วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลและชัดเจน ในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านดิจิทัล พวกเขาควรสามารถ มองการณ์ไกลและ กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัลได้ รวมถึงสามารถ ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล และ มีกลยุทธ์ที่สนับสนุน เป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ยังต้อง ตระหนักในความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล และ สามารถกำหนด วิสัยทัศน์ดิจิทัล ได้อย่างแท้จริง

2. ความรู้และความเข้าใจด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy & Competence)

ผู้นำต้องมีความ รู้ความเข้าใจและทักษะเทคนิคทางด้านดิจิทัล ควรมีความรู้เกี่ยวกับแพลตฟอร์ม และเทคโนโลยีใหม่ๆ เปิดรับเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อนำองค์กรไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การสร้างวัฒนธรรมและบรรยากาศการใช้เทคโนโลยี (Culture & Environment Building)

ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการ สร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศการใช้ดิจิทัล ในองค์กร ต้อง ส่งเสริม วัฒนธรรมการเรียนรู้บนโลกยุคดิจิทัล และสนับสนุนให้บุคลากร สร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีใน หรือ สร้างเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

4. การเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจ (Role Modeling & Inspiration)

ผู้นำดิจิทัลควร ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่สามารถใช้ดิจิทัลได้ดี สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับ บุคลากร และเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยี

5. ความสามารถในการปรับตัวและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (Adaptability & Change Management)

ในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ผู้นำต้อง พร้อมที่จะจัดการกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และมี สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการปรับตัว มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดี เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด

6. ความคิดสร้างสรรค์และการแก้ไขปัญหา (Creativity & Problem Solving)

ผู้นำควรมี ความคิดสร้างสรรค์ด้านดิจิทัลและค้นพบวิธีใหม่ๆ มีทักษะการคิดวิเคราะห์การคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการ แก้ไขปัญหาและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ มีบุคลิกภาพเชิงนวัตกรรม ที่กล้าคิดกล้าทำ กล้าเสี่ยง และมีจิตใจเปิดกว้าง

7. การบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานและโครงการ (Infrastructure & Project Management)

ผู้นำต้องมีความสามารถในการ บริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานให้สามารถใช้งานได้ และมีทักษะในการบริหารโครงการและแผนงาน เพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรและระบบต่างๆ พร้อมรองรับการใช้งานดิจิทัล

8. ทักษะในการบริหารคนและการสื่อสาร (People Management & Communication)

ผู้นำต้องมี ทักษะคุณสมบัติในการบริหารคนและเทคโนโลยี ทักษะในการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการ ทำงานเป็นทีม ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนร่วมงาน และ เสริมกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังต้องสามารถ พัฒนาบุคลากร โดยให้คำปรึกษา แนะนำ และส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพเชิงนวัตกรรม

9. คุณสมบัติส่วนบุคคล อื่นๆของผู้นำ (Personal Attributes)

ผู้นำยุคดิจิทัลควรมีคุณสมบัติส่วนบุคคลที่โดดเด่น เช่น:

9.1 ความโดดเด่นและความมุ่งมั่น ในการทำงานสูง ไม่ย่อท้อ

9.2 ความมั่นใจและเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ

9.3 ความซื่อสัตย์ เชื่อใจได้

9.4 ความไวต่อความรู้สึกผู้อื่น มีความเข้าใจและตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้ดี

9.5 สติปัญญาเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ แก้ปัญหาได้ดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติส่วนตัวพื้นฐานของผู้นำทุก

ประเภท

9.6 ความเชื่อในตนเอง และ

9.7 เปิดกว้างรับประสบการณ์ หรือสถานการณ์ใหม่ๆ

บทสรุป

ผู้นำยุคดิจิทัล มีความสำคัญในฐานะเป็นผู้นำองค์กร ไปสู่เป้าหมาย ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของเทคโนโลยีต่างๆ บทบาทหน้าที่ของผู้นำจึงต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้และยอมรับกับความเปลี่ยนแปลง สามารถรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เกิดขึ้นทั่วโลก และนำมาปรับใช้ในองค์กรได้ ดังนั้นภาวะผู้นำ และคุณลักษณะของผู้นำในยุคดิจิทัลจึงไม่ได้เป็นเพียงการเป็นผู้ชี้แนะ จูงใจ หรือสร้างอิทธิพลเพื่อให้ผู้อื่นทำตามที่ต้องการ แต่เป็นการกระตุ้น ประสาน กำกับดูแล และสร้างแรงบันดาลใจ โดยอาศัยทักษะในการสื่อสารและการบริหารคน การมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และการเปิดกว้างรับทั้งประสบการณ์และความคิดเห็น เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้การทำงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์กรประกอบของผู้นำยุคดิจิทัล ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 องค์ประกอบของผู้นำยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำ ควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในองค์กร เพื่อให้การทำงานง่ายขึ้น สะดวก รวดเร็วขึ้น เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ
2. ผู้นำ ควรมีการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและสามารถกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กรได้
3. ผู้นำ ควรส่งเสริมสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ให้ชัดเจนด้านเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ให้เพียงพอ อบรมให้ความรู้บุคลากรในองค์กร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ดีขึ้น
4. ผู้นำควรสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากจะส่งผลต่อการเปิดใจในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลของบุคลากรในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กะรัต ทองใสพร และคณะ. (2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *Journal of Institute of Trainer Monk Development*, 6 (2), 261-270.
- แกมมณี พุทธนิยม. (2568). ภาวะผู้นำกับการบริหารในยุคดิจิทัล[ออนไลน์]. ค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568. จาก <https://saoc.rtaf.mi.th/images/documents/articles/2565/teacher%2065/9.66%20gamanee.pdf>
- จิตรกร จันทรสุข, & จีรนันท์ วัชรกุล. (2564). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหาร

- โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 15(2), 36-49.
- จิรนนท์ วงษ์มาก. (2567). สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยนวัตกรรม การศึกษาและเทคโนโลยี*, 2(2), 10-20.
- ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ,อุดมพันธ์ุ พิชญ์ประเสริฐ และพงษ์ศักดิ์ ทองพินซ่ง (2564). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 15(2), 50-64.
- พระครูปลัดธีรพันธ์ธรรปญโญ (พิชัยยุทธ). (2567). การเริ่มต้นจากคุณสมบัติพื้นฐาน ก้าวสู่การเป็นผู้บริหารที่ ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล. *วารสารวิจัยนวัตกรรมการศึกษาและเทคโนโลยี*, 2(2), 72-78.
- พระมหาทศตรงค์ จิรภูริโต. (2567). วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับปธาน 4 ในพระพุทธศาสนา. *วารสารพุทธพัฒนศาสตร์ศึกษา*, 2(3), 31-49.
- พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, พระครูสุภัทรสีลโสภณ, สำราญ ศรีคำมูล, คมศร สินทร์, และ สิริมงคล ศรีมันตะ. (2567). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารนิสิตวัง*, 26(1), 1-15.
- สมาน อัครภูมิ. (2565). *ภาวะผู้นำดิจิทัล หรือยุคดิจิทัล*. ค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568 จาก https://www.gotoknow.org/posts/703111?utm_source=chatgpt.com
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13*. ค้น เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2568. จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651&filename=develop_issue
- สุพัตรา รังคะวงษ์. (2565). *ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์] มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Achua, C. F., & Lussier, R. N. (2010). *Effective leadership* (4th ed.). South-Western Cengage Learning.
- Bennis, W., & Nanus, B. (1985). *Leaders: The strategies for taking charge*. Harper & Row.
- Daft, R. L. (2011). *Leadership* (5th ed.). Cengage Learning Asia.
- Daft, R. L. (2007). *The leadership experience* (4th ed.). South-Western College Publishing.
- Draft, R. L. (2007). *Leadership experience*, 4th edition. South-Western College Pub.
- Fiedler, F. E. (1967). *A theory of leadership effectiveness*. McGraw-Hill.
- Fiedler, F. E., & Garcia, J. E. (1987). *New approaches to effective leadership: Cognitive resources and organizational performance*. Wiley.

Freedman, M. (2003). *The art and discipline of strategic leadership*. McGraw-Hill.

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., Donnelly, J. H., Jr., & Konopaske, R. (2009). *Organizations: Behavior, structure, processes* (4th ed.). McGraw-Hill.

Likert, R. (1967). *The Human Organization: Its Management and Value*. McGraw-Hill.

Robbins, S. P., & Coulter, M. (2016). *Management* (13th ed.). Pearson.

Williams, C. (2008). *Effective management* (3rd ed.). Thomson South-Western.

Schermerhorn, J. R., Jr. (2013). *Introduction to management* (12th ed.). John Wiley & Sons.

Yukl, G. (2010). *Leadership in organizations*. Prentice Hall.